

Lausunto

04.04.2022

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

Luonnos 22.2.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/20925/2021

Työttömien Keskusjärjestö kiittää Työ- ja elinkeinoministeriötä lausuntopyynnöstä.

Tällä hallituksen esityksellä on tarkoitus toteuttaa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin (1369/2014, jäljempänä TYP-laki) ja kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin teknisluontoiset muutokset, jotka liittyvät hyvinvointialueiden toiminnan aloittamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirtoon. Lisäksi kotoutumisen edistämisestä annetulla lailla säädettäisiin hyvinvointialueille uusi tehtävä liittyen alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestämiseen esimerkiksi perheryhmäkodeissa sekä tukitoimenpiteistä, joiden piirissä lapsi tai nuori voi olla, kunnes hän täyttää 25 vuotta tai kunnes hänellä on huoltaja Suomessa.

Työttömien Keskusjärjestö on erittäin huolissaan tämän lakiuudistuksen aikataulutuksesta, ennen kaikkea siitä näkökulmasta miten tämä laki voi vaikuttaa kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden mahdollisuuksiin saada heille kuuluvaa palvelua kaikilla hyvinvointialueilla.

Kuntouttava työtoiminta on yksi palvelu, joka siirtyy kuntien vastuulta hyvinvointialueille. Kunnat ovat vastanneet yhdessä valtion kanssa siitä, että kuntouttavan työtoiminnan palveluita järjestetään. Monialainen yhteispalvelu on se pääasiallinen kanava, mitä kautta työttömien palvelutarpeita arvioidaan ja ohjaus esimerkiksi työttömien yhdistykseen kuntouttavaan työtoimintaan järjestyy.

Vuonna 2023 on tarkoitus siirtää kuntouttava työtoiminta hyvinvointialueille. Mutta TE2024 uudistuksen myötä työllisyyspalvelut siirtyvät valtiolta kunnille vasta vuoden 2024 aikana. Tähän väliin jää reilun vuoden katveaika, jossa noin 2/3 kunnista ei vastaa työllisyydenhoidosta tai monialaisesta yhteispalvelusta ml. kuntouttavasta työtoiminnasta.

Kysymyksemme on: millä tavalla nämä 2/3 kunnista näkee velvollisuudekseen tehdä mitään työllisyyden eteen uudistusten välisenä aikana? Miten käy niiden pitkäaikaistyöttömien palveluiden, jotka ovat vaikeimmassa asemassa? Tällä hetkellä nimenomaan pitkäaikaistyöttömien osallisuus palveluissa on surkean matala n. 8 % (aktivointiaste työllisyyden kuntakokeilun tietoportaalini mukaan) suhteessa tarpeeseen tai verrokkiryhmiin maahanmuuttajiin sekä alle vuoden työttömänä olleisiin.

Mikä on yhdistysten ja muiden yhteistyöverkostojen rooli palvelurakenteessa?

Työttömien yhdistykset työskentelevät yhteistyössä alueensa kuntien kanssa siten, että kunta tukee yhdistyksiä esimerkiksi tarjoamalla tiloja, vuokratukea, toiminta-avustusta sekä muuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää yhteistyötä (terveydenhoitajien ja sosiaaliviranomaisten käyntejä, sivistystä, koulutusta, liikuntaa yms.).

Onko hyvinvointialueilla tiedossa, mitä kaikkea tämä kuntien ja yhdistysten yhteistyöverkosto tekee? Onko hyvinvointialueilla perusteilla yhdistysten toimintaedellytysten ja toiminnan tukipalveluita sekä rahoitusta, jotta jatkossakin saadaan yhtä vaikuttava monialainen työttömien tarpeisiin perustuva palvelukokonaisuus?

Millä tavalla turvataan niiden 2/3 osan kuntien valmistelu tuleviin työllisyydenhoidon velvoitteisiin, siten että yhteistyöverkosto pysyy mukana?

Mukana työllisyyden kokeilussa on reilu kolmannes kunnista – yhteensä 25 kokeilualuetta ja 118 kuntaa. Hallitus esittää kuntakokeilusta annetun lain voimassaoloa jatkettavaksi 31.12.2024 asti. ”Näin turvataan TE-palvelujen sujuva siirto, kun palvelut siirtyvät pysyvästi kunnille vuoden 2024 aikana.” Onko hallitus valmis turvaamaan sellaista muutosta myös (esimerkiksi

väliaikaisrahoituksella tai väliaikalailla), jolla kuntouttavan työtoiminnan monialaiset palvelurakenteet saadaan turvattua?

Yleishyödyllisten yhdistysten tilannetta vaikeuttaa se, että rahat tulevat monen eri avustuksen kautta. Tällainen muutos, jossa esimerkiksi kuntien rahoitus tipahtaa vuokratilojen tukimuutoksesta johtuen, saattaa myös heikentää työllisyyspalveluiden (ja kaiken muun toiminnan) järjestämistä, mikäli hyvinvointialue tai valtio ei tue toimintaa.

Mikä julkinen taho ottaa kopin monialaisesta työttömien yhteispalvelusta?

Työttömien yhdistysten järjestämä kuntouttava työtoiminta kytkeytyy monin tavoin kuntien rakenteisiin. Järjestetään yksilöllistä tai ryhmämuotoista kuntouttavaa työtoimintaa kuntien rahoittamissa tiloissa, tai opinnollistamista, jossa kuntouttavan työtoiminnan asiakas suorittaa yhdistyksessä osatutkintoa tai tutkintoa yhteistyössä kunnan oppilaitosten kanssa. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaalla voi olla sosiaali- tai terveydenhoitajan kanssa asiakkuus päällä tai hänet saatetaan ohjata näihin palveluihin yhdistyksestä.

Kuntien ja yhdistysten välillä saattaa olla myös muita hyvinvointia- ja terveyttä edistäviä yhteistoimintoja – joita kuntouttavan työtoiminnan aikana teetetään (ikäntyneiden ulkoiluttamista, kotikäyntejä, kunnan kierrätystä, puistojen siisteyden järjestämistä yms.).

Kuntouttava työtoiminnan aikana kunnat eivät maksa työmarkkinatukiosuutta. Jatkossa väliaikana kunnilla ei olisi mahdollisuutta järjestää palvelua, jolla he voisivat maksuosuuksista päästä irti. Toisaalta hyvinvointialueilla ei olisi maksuvelvollisuutta pitkäaikaistyöttömyydestä. Joten minkä institutionaalisen tahon kokonaisintresseissä jatkossa olisi, että monialaista tarpeeseen perusturvaa kuntouttavaa työtoimintaa ylipäätään järjestettäisiin?

Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että järjestöjen roolia esimerkiksi palkkatukityöpaikkojen tarjoajana ollaan kiristämässä. Nyt näyttää siltä, että myös kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen vähenee. EU-ruuanjako muutetaan kokonaan siten, että todennäköisesti ruokajako vähenee. Palveluiden vähetessä pitkäaikaistyöttömyydestä uhkaa tulla yhä pysyvämpi ja asteeltaan vakavampi köyhyysloukku, koska ilman palveluita työllistyminen on vähemmän todennäköistä.

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

-

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

-

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

Haapakoski Jukka
Työttömien Keskusjärjestö ry - Toiminnanjohtaja